

Ślawni wilnianie – mistrzowie mądrości

Nr indeksu 367 176

ISSN 0208-872X

CENA 1 zł (10000 zł)

niedziela

TYGODNIK KATOLICKI

NR 50 (6) N ROK XXXVIII CZĘSTOCHOWA • WARSZAWA, 10 XII 1995

Praktycznie nie zauważono w polskich mass mediach pięknie wydanej w ubiegłym roku w Wilnie pracy J. J. Jadackiego „Ślawni wilnianie. Filozofowie”. Opracowanie to, poprzedzone wstępem nestora polskich filozofów – S. Swieżawskiego, przedstawia sylwetki 20 polskich filozofów związanych z Wilnem. Wartość przedsięwzięcia wynika przede wszystkim ze szczęśliwego sposobu potraktowania tematyki. Miał sążnistego i skomplikowanego językowo dzieła, otrzymaliśmy piękną książkę, będącą świadectwem rzadkiego splotu wysokiej kultury filozoficznej i artystycznej. Przedstawieniu sylwetek życiowych i intelektualnych filozofów towarzyszą ich portrety (namalowane przez B. Józkow), opatrzone tarczą herbową i faksymiliami podpisów wileńskich uczonych, oraz fotografie (wykonane często przez Autora) urzekającej architektury wileńskiej, a także obrazy i rysunki poetycko pięknego krajobrazu Litwy.

J. J. Jadacki przedstawia poglądy poszczególnych filozofów, zaciekawiając Czytelnika świeżością odwiecznych problemów, gdyż unika wskazywania ich skomplikowanego zakorzenienia w określonych formacjach filozoficznych. Najważniejszy dla niego jest twórca o bogatym, wielowymiarowym życiorysie, podejmujący – obok pisarskiej i dydaktycznej – także inną działalność, np.: organizacyjną w zakresie przekształceń systemu oświaty (J. Sniadecki), społeczną (zakładający bractwa miłosierdzia P. Skarga-Pawęski) czy wręcz polityczną (walczący z propagandą bolszewicką W. Lutostawski lub chwytający za broń w dobie napoleońskiej J. W. Bychowiec), a nawet gospodarczą (np. świetnie prowadzący gospodarstwo F. Bochwic czy J. W. Gołuchowski). Autor sprawiedliwie i dyskretnie podkreśla zasługi kulturotwórcze Kościoła, wszak z dwudziestu prezentowanych w pracy filozofów, połowa to zakonnicy: najpierw twórcy Akademii Wileńskiej – jezuici (np. pierwszy rektor

– P. Skarga-Pawęski, M. Śmiglecki, M. K. Sarbiewski, W. Wijuk-Kojałowicz, A. K. Krasnodębski, A. A. Skorulski i B. Dobszewicz), a następnie zasłużeni na polu reform edukacyjnych pijarzy (K. Narbutt, H. Strojnowski, A. Dowgird).

Ukazaniu wpływu na środowisko, w którym działali wileńscy filozofowie, służy zamieszczenie interesujących opinii osób im współczesnych. W ujęciu J. J. Jadackiego, filozofia – przynajmniej w odniesieniu do omawianych postaci – okazuje się nierozdzielnie związana z mądrością.

W odrodzonej Rzeczypospolitej, w której bez mała wszyscy rwą się do objęcia najwyższych urzędów w państwie, wileńscy filozofowie przypominają – przynajmniej niektórym: „Nie można tworzyć dobra brudnymi rękami” (H. Elzenberg) czy: „Nie wolno brać się do naprawy ojczyzny i społeczeństwa z rękami brudnymi” (M. Zdziechowski).

Należy wyrazić wdzięczność pracowitemu Autorowi, Wydawnictwu, a także instytucjom wspierającym edycję, czyli Polskiej Fundacji Upowszechniania Nauki oraz Stowarzyszeniu „Wspólnota Polska”, za książkę, która nie tylko powinna znaleźć się w każdej bibliotece szkolnej, ale także winna szczęśliwie zapoczątkować dalsze tego typu inicjatywy. Warunkiem ich realizacji jest wszakże wielkoduszność Czytelników, nie tylko miłośników Wilna, bo choć „Tyle serc dla Litwy bije”, to przecież „Tyle serc już bić przestało” (J. Słowacki, *Pieśń Legionu Litewskiego*).

Wydawnictwo nie tylko „przyjmuje z wdzięcznością każdy dar przesłany na konto Oddziału Warszawskiego Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej (Bank PKO, II Oddział w Warszawie, nr 1528-164366-132 z dopiskiem: *Magazyn Wileński – Stawni wilnianie. Artyści*), ale nawet zobowiązuje się zamieścić listę donatorów (za ich zgodą).

Stanisław Janeczek